

Muž, žena a dítě z hlediska duchovní vědy

Rudolf Steiner

Význam duchovní vědy pro život

Duchovní věda přistupuje k člověku především tím způsobem, že mu podává sdělení o nadsmyslovém světě, bezpečné poznání toho, co od prvních počátků bytí existuje v neviditelném světě, skrytém za našim světem smyslů.

Z počátku se nám duchovní věda sice zdá být jen teorií tak jako mnohých jiných. Jestliže se však do ní zahloubáme, byť i jen na krátký čas, přestává být pouhou teorií a stává se činem a skutečností pro toho, kdo se jí zabývá, stává se pro něj životní pravdou, moudrostí a bohatstvím.

Tím vším se stává nejen proto, že člověku přivádí před duši veliké ideály budoucího lidského vývoje, ale také z toho důvodu, že ještě než se tyto ideály uskuteční, může mít význam pro duši a významně ovlivnit, či dokonce zvrátit celý náš život.

Tento praktický význam duchovní vědy se nám nejjasněji objeví, když se obrátíme k takové otázce, již je vyhrazena právě dnešní přednáška, to je k záhadě muže a ženy a jejich souvislosti s dítětem.

Je to vskutku velice důležitá životní otázka, neboť v životě neučiníme ani krok, abychom se s touto otázkou nesetkali.

Selhání přírodní vědy a různé názory k záhadě muže a ženy

Je pravda, že moderní věda, hodná všeho obdivu, přináší na tuto otázku množství odpovědí. Tato věda je však odkázaná na pozorování toho, co vidí tělesný zrak nebo, co odkryje fyzikální a jiný přístroj a rozum spojí v logický celek a z toho odvozené důsledky. Tato přírodní věda docela nezbytně selhává právě tam, kde se nám naskýtají takové otázky a záhady každodenního života.

Poohlédneme-li se v literatuře dnešní doby, shledáme, že dnešní literatura nejen nic netuší o duchovní vědě, ale vůči takovým důležitým otázkám, jako je tato, zaujímá dvojí stanovisko. Na jedné straně vidíme z té či oné poznámky probleskovat materialistický názor, jenž o bytosti muže a ženy vyslovuje nejrozmanitější dohady. Na druhé straně zase vidíme celou řadu vážených a myslících lidí, které takové dohady naprosto neuspokojí, kteří tuší hlubší povahu protikladu mezi mužem a ženou. V

moderní vědě a literatuře tito lidé nenalézají nic než jen jednostranný chaotický názor. Nejsou však ještě schopni proniknout do duchovní vědy a dojít tak ke správnému pohledu na tuto záhadu.

Podívejme se na některé názory k této otázce - jak je lidské vědění zmatené právě zde.

Spisovatelka Rosa Mayreder*, jež se zabývala touto otázkou, ale ještě nepronikla k duchovní vědě, shromáždila několik názorů, týkajících se především ženy, které jsou dnes běžné ve všech kulturních zemích.

Přehled těchto různých názorů zároveň vrhá ostré světlo na celý zmatek dnešní doby. Podívejme se, jak Mayreder srovnává různé názory. Pozornost zasluhuje zejména její kniha *Problém ženy*, poněvadž člověka takřka nutí k duchovní vědě, vede člověka až k její bráně, ačkoliv sama do ní ještě nevstoupila.

Vidíme také, jak se velký a známý přírodovědec pokouší stručně vystihnout a shrnout podstatu ženy tím, že v ní vidí něhu. Jiný přírodovědec (jména zde nejsou důležitá) shrnuje všechny vlastnosti ženy v pojem oddanosti. Na jiném místě zase vidíme člověka, vyrostlého z dnešní doby, jenž je přesvědčený, že podstatu ženy lze nejlépe vyjádřit slovem vztek.

Jeden tak dochází k představě něhy, druhý právě tak upřímně a poctivě dochází k pojmu oddanosti, a třetí na základě svého pozorování zase k pojmu zlosti, hněvu. Jiný úsudek, pocházející opět od člověka, jenž se velice často zabýval psychopatologií, nazývá ženu vtěleným konzervativizmem. Ženě je prý je v sociálním životě vlastní konzervativní živel. Nemusíme jít daleko a nalezneme názor právě opačný, že v bytosti ženy tkví revolucionářský živel. A takových názorů máme celou řadu. Jejich ohromná různost, ano protichůdnost, je důkazem toho, jak málo lidé tyto věci chápou, zůstanou-li stát při vnějším pozorování.

Hluboký filosof-myslitel se zase snaží rozdělit lidstvo jednak na lidi myslící analyticky, kteří vše co vidí, rozebírají a snaží se to rozložit, utřídit a proniknout do podrobností a dále na lidi, kteří zase celý vesmír pojmají synteticky. Ženu pak nazývají bytostí analytickou, muže syntetickou. Hned na to se ovšem setkáváme s výrokem jiného filosofa, který prohlašuje, že žena je se syntézou hned hotova, zatímco pouze muž je prý schopen přísně analytického vědění.

Všichni tito myslitelé, jejichž názory jsem zde uvedl, zůstali stát právě při vnějším, povrchním pozorování - odtud pochází celý zmatek a rozpor v těchto různých výrocích.

Přesto však lze říci, že způsob, jak se tato otázka projednává, je něco, co moderní vědu nutí ubírat se směrem, který musí za čas nezbytně dospět k uznání duchovního poznání, k uznání něčeho, co leží za viditelným světem moderní vědy.

* Rosa Mayreder (*1858, 11938 Vídeň), spisovatelka a malířka, průkopnice feministického hnutí v Rakousku, pozn. vyd.

Otto Weininger a jeho rozporuplný názor na ženu

Názory o ženě shrnul zvláště význačným způsobem mladý nešťastný lékař Dr. Otto Weininger ve své knize *Pohlaví a charakter*, který na jedné straně ukazuje, jak je moderní materialistická věda vnitřní nutností hnána k vyššímu poznání, ale jak je na druhé straně neschopná nalézt konečné řešení této otázky, a to pro své předsudky a povahu svých metod. Na půdě vážné exaktní vědy a na metodách moderního bádání buduje Weininger názor, že v mužském i ženském pohlaví existuje jakási polarita, jakýsi ideální mužský a ženský typ, který se však v praxi nikdy nevyskytne, poněvadž v každém muži ve skutečnosti najdeme ztajenou část ženství, tak jako v ženě najdeme ztajenou část mužství.

Celou tuto skutečnost Weininger ovšem odůvodňuje materialisticky. Přímou vytváří stanovisko, jako by v organické ženské hmotě byla přimíšená část hmotného mužství a naopak. Vedle myšlenek, jež jsou s to vést k pravému poznání, tak v jiných případech u Weiningera nacházíme celou řadu myšlenek a závěrů naprosto nesprávných. Jeho kniha ukazuje vůbec podivuhodnou směs hlubokých postřehů, ale hned zase těch nejkrajnějších předsudků zejména k podstatě ženy. Nejlépe je to vidět v důsledcích, kde Weininger dochází ke konečnému přesvědčení, že žena není svobodná bytost a nemá ani individualitu, ani intelekt, ani rozum.

Tyto různé a rozporuplné názory o ženě mohou v lidském nitru sympatický ohlas v tom smyslu, že současný člověk bude uznávat potřebu obracet svůj pohled nejen k pozorování života cestou vnějších smyslů, ale také k vnitřnímu duchovnímu dění. Muže a ženu však budeme správně pozorovat teprve tehdy, budeme-li vidět nejen to, jak se jeví našemu zraku, ale když se dokážeme ponořit do nitra lidské bytosti. Teprve pak budeme schopni poznávat pravou podstatu, původ a zákonitost obou pohlaví člověka.

Otázky bdění a spánku a dvojnost člověka

Při jiných přednáškách jsme si ukázali, že na základě velkých problémů bdění a snění, života a smrti lze poznávat neviditelné části bytosti člověka. Ukázali jsme si, jak se celý náš smyslům přístupný svět dne při bdělém vědomí rozkládá kolem nás, a jak celé naše bdělé vědomí, jež člověka doprovází od rána do večera, při usnutí klesá v neurčité temno. Ráno při probuzení pak všechno to, co bylo předešlého večera rozprostřeno před vědomím, opět vystupuje z temnoty bezvědomí.

Přesto, že je to každodenní jev, nebyla tato zásada dostatečně zkoumána, ačkoliv je to jedna z nejhlubších a nejzáhadnějších otázek života, jež člověka může přivést k hlubokému poznání - pokud se jí vážně zabývá.

Podle zkušenosti těch, kteří vyvinuli vyšší schopnosti a mohou tyto skutečnosti pozorovat, člověk večer při usnutí zanechává část své bytosti na lůžku, kdežto ostatní část se vysune z fyzického těla a po dobu spánku žije v jiném, nadsmyslovém světě.

Proč však člověk touto částí, která v noci vystupuje z jeho fyzického těla, nemůže vědomě vnímat úkazy tohoto nadmyslového světa?

Je to proto, že může vnímat jen tam, kde má smyslové orgány. Vnímání je jen ten svět, ve kterém má člověk smysly. V duchovně-duchovní části člověka, která ve spánku vystupuje z fyzického těla, nejsou ještě u průměrného člověka vyvinuty žádné orgány.

Od usnutí do probuzení je proto člověk němý a slepý pro vše, co se děje v tomto vyšším světě, v němž by žil, kdyby dnes nebyl odkázán pouze na smyslový svět, ve kterém má dnes rozvinuté vnímací orgány a kam se jeho duševně duchovní část vždy ráno vrací, když se vsunuje do fyzického těla.

Fyzické a éterné tělo člověka a rozdíl mezi spánkem a smrtí

Můžeme jít ještě dále a poukázat na další okolnost, k níž nás vede skutečné pozorování duchovní vědy. To, co při spánku zůstává ležet na posteli, pozorujeme jako dvojnost. Jednu část, fyzické tělo, lze u spícího člověka vnímat hmatem, neboť se skládá ze stejných sil jako kámen, je tedy nerostné podstaty.

Fyzické tělo by se však rozpadlo na jednotlivé síly a látky, kdyby nebylo prostoupené principem, který jej proscycuje životní silou, tzv. tělem životním neboli éterným. Vše, co žije, si musí život neustále znovu dobývat. Kámen udržují jeho nerostné síly a jen zvenčí mohou přijít rušivé síly, které ho ničí. Ale živé tělo existuje jen tehdy, je-li udržováno životní silou. Ponecháno samo sobě, se rozkládá působením nerostných sil na jednotlivé látky, z nichž je složeno, a stává se mrtvolou.

Mezi narozením a smrtí je fyzické tělo člověka prostoupené tělem éterným. V okamžiku smrti však toto éterné tělo vystupuje zároveň s astrálním tělem a fyzické tělo zanechává smrti. V tom je rozdíl mezi spánkem a smrtí.

Ve spánku je fyzické a éterné tělo pohromadě, ale v okamžiku smrti se s astrálním tělem a vyššími principy lidské bytosti pohybuje také éterné tělo. Fyzické tělo je ponecháno samo sobě a stává se mrtvolou.

Vztah bytosti člověka k pohlaví muže a ženy v době bdění a spánku

To, co nás dnes na této věci zvláště zajímá, je skutečnost, že v noci, kdy se člověk nalézá v duchovním světě, je duševně duchovní bytostí, která spočívá v astrálním těle a v lidském já.

Ve fyzickém a éterném těle jsou orgány, které člověk používá ve dne v bdělém stavu, kdy se nalézá uvnitř své fyzické bytosti, za účelem styku s vnějším světem. Správně tedy rozumíme bytosti člověka jen tehdy, pozorujeme-li jeho střídavé stavy vědomí ve dne a v noci.

Přesně v podobném vztahu se člověk nalézá vůči pohlaví. Ty stavy, které shrnujeme pod pojmy muž a žena, nalézáme pouze v té části člověka, která zůstává v

noci na loži jako fyzické a éterné tělo. To, co se z nich při spánku vysouvá a ráno se opět do nich vrací, to je astrální tělo a já člověka, to pohlaví nemá. Tím, co v noci vystupuje, je člověk povznesený nad pohlaví. Když část člověka v noci vystupuje z těla, opouští veškerou oblast pohlaví. Ráno, když se probouzí, se opět vrací, aby se pohroužila zpět do pohlavnosti. Pohlavnost v sobě tedy nese pouze fyzické a éterné tělo, které nám ji ukazují podivuhodným způsobem.

Klíč k tajemství pohlavnosti člověka

Duchovní věda zde podává zvláštní a podivuhodný poznatek, ale přesto pravdivý. Příslušníkem toho pohlaví, které vnímáme smysly, je člověk jenom po vnější stránce. Pozorujeme-li však nadmyslovou část toho, co ve spánku zůstává ležet na lůžku, totiž životní, éterné tělo, ukazuje nám toto tělo oproti fyzickému tělu něco nad míru překvapujícího. Éterné tělo muže je pohlaví ženského a éterné tělo ženy má pohlaví mužské.* Zde je klíč k tajemství pohlavnosti. Člověk, jak před námi stojí, se skládá z těla fyzického, éterného, astrálního a z já. Já a astrální tělo jsou nadpohlavní a pohlavnost se jich netýká jinak, než že se při vtělení obklopují éterným a fyzickým tělem. Z fyzického a éterného těla vidíme svými obyčejnými smysly pouze fyzické tělo. Obrátíme-li svoji pozornost dovnitř k nadmyslové stránce, k éternému tělu, shledáváme opačné pohlaví. Pozoruje-li člověk život z hlediska pohlaví, jak ho prožívá muž nebo žena a snaží se jej pochopit na základě skutečnosti o opačnosti pohlaví těla fyzického a éterného, tu se člověku doslova otevrou oči.

Teprve nyní se mu objasní, jak muž, třebaže ho vnější příroda vybuodovala k mužským úkonům, jisté mužské vlastnosti harmonizuje a vyrovnává takřka ženskými vlastnostmi.

Podobně žena nám ukazuje celou radu mužských vlastností. Pak shledáváme, že není nic, co bychom jako vadu či přednost směli připisovat jen mužům nebo jen ženě, co by lpělo jen na jediném pohlaví.

Podstata rozdílu mezi pohlavími a jeho hlubší protiklad ve světě duchovním

Pozorujeme-li z tohoto hlediska Weiningerův názor, vidíme zde jistou podobnost, která ovšem v tom, co je v mužích a v ženě opačného pohlaví, nemá hmotnou povahu, ale sídlí v éterném těle.

Proč se tolik mýlí všichni lidé, kteří se ve svých názorech o ženě a mužích spoléhají jen na vnější dojem?

* Viz Gerhard Wehr: *C. G. Jung a Rudolf Steiner*, Fabula 2003, pozn. vyd.

Je to zejména proto, že duševní život posuzují podle příznaků vnějšího pohlaví a zapomínají, že v každém muži je něco ženského a v každé ženě je něco mužského a v každém pohlaví se vždy něco vnitřně doplňuje druhým pohlavím.

Ve všech výše zmíněných charakteristikách ženy, které ji vystihují jednou pojmem něhy, podruhé oddanosti, zloby, konzervativizmu, nebo zase revolucionářským principem v člověku, všude vidíme, že se posuzuje pouze to, co se naskýtá vnějším smyslům.

Pozorujme celou věc hlouběji. Duchovní věda nás učí chápat tu sféru, kde se mužství setkává s ženstvím. Tam, kde se člověk povznáší nad hmotný život, jako např. ve spánku, tak pohlaví ztrácí svůj význam. Bylo by nesprávné usuzovat, že rozpor, který vystupuje v obou pohlavích, má význam pouze pro fyzický svět. Je naopak zapotřebí si v plné míře a vážnosti uvědomit povahu fyzického světa podle Goethova výroku, že fyzické je jen podobenstvím duchovna!

Zahloubáme-li se do tohoto fyzického pohlaví, pak také pochopíme jeho pravou podstatu. Tento rozdíl je nám znám pouze z fyzického světa jako polarita mezi mužem a ženou. Sám tento rozdíl je však pouze výrazem mnohem hlubšího protikladu v duchovním světě.

Životem neustále kráčí ruku v ruce dva jevy, dvě krajnosti, které obyčejně nazýváme pojmy život a smrt.

Protiklad života a formy v přírodě a v umění

Ve vnějším životě vidíme krásný obraz tohoto rozporu u rostoucího stromu. Na jeho povrchu máme kůru, která obklopila a uvěznila jeho vnitřní život, jež ustoupil z povrchu. Uvnitř však vidíme bující život, proudy mízy, stoupající kmenem do všech větví a posilující jeho život, když napájí listy, květy a plody. Uvnitř je strom naplněný životem, vně je však zahalený pevným obalem.

A přece strom potřebuje toto uvěznění v pevné kůře, neboť jak by strom zbavený kůry, která zdánlivě vězní jeho život, mohl přečkat zimu, bouře a nepohody? Strom, jehož kmen je poraněný či zbavený kůry, hyne.

Podobně proniká celým životem protiklad života a formy.

To, co v nitru stromu chce růst a bujet, však je zadržováno a uzavřeno do formy, která jako by život neustále tísnila a usmrcovala. Kdyby však nebylo smrti, nesvědčilo by to samotnému životu a neprospíval by. S životem spějícím rychle kupředu tvoří žádoucí harmonii a rovnováhu jen forma, která zadržuje a spojuje. Kůra stromu je obrazem právě toho, co omezuje, zdržuje a usmrcuje.

Smrt a život zasahuje jako dva protiklady do celého života, do všeho dění. Všude nalézáme život a formu, jež život současně v sobě udržuje a zadržuje, aby nepřekypěl, aby opět hned nevyprchal.

Tento jev můžeme sledovat také v uměleckém tvoření v krásných výtvorech řecké plastiky, v kterých nám vědoucí umělec předvádí obraz skrytých tajemství duchovního světa.

Zvláště zřetelně to ukazují dvě řecké plastiky. Hlava Diova, která typicky naznačuje, jak tehdy lidé pohlíželi na Dia (originál je v Národním muzeu v Římě), a Junonina (tzv. Juno Ludovisi). Kdo se na tato podivuhodná lidská díla nedívá bezmyšlenkovitě, ale hlouběji, tomu je nápadné široké a ploché čelo Junony, jež pak pojednou náhle spadá nazad, a naproti tomu úzké, ze stran vyklenuté čelo Diovo, které na skráních pomalu ustupuje zpět.

Pozorujete-li celou tvář Dia a Junony a srovnáte-li je navzájem, shledáte, že tvář Dia ve vás vzbudí pocit, že by se celý její výraz změnil, kdyby do ní vstoupil život - z této tváře vyvěrá ohromná životní síla, síla bujícího života, který by byl schopný za krátkou dobu přetvořit a přepracovat celou tvář z nitra.

Jinak je tomu u Junony. Duše, sídlící v této bytosti, která byla umělcem zachycena ve výrazu této sochy, se úplně vtělila do formy, stala se krásnou a dokonalou formou. Cítíme zde klid po tvoření, a tuto tvář si nelze ani jinak představit. Naopak cítíme, že tato tvář by se ve svém výrazu nezměnila, i kdyby před námi oživila třeba na celou věčnost.

U Dia je ve tváři zachycený jenom okamžik toho, co se děje v této duši. Naproti tomu u Junony cítíme klid v duši, která úplně dosáhla svůj výraz v hotové, dokonalé formě.

Zde vidíme zase celý ten protiklad - život, který by znamenal smrt, kdyby byl ponechán sám sobě, protože by neustále rušil jednu formu za druhou, nesnášeje ani na chvíli ustálení v jakékoliv formě - a na druhé straně ono uzavření života, zkrystalizování a jeho zadržení ve formě.

Mužství a ženství v duchovním pojetí

Jakmile vystoupíme z fyzického světa do duchovního světa, mizí sice rozdíl obou pohlaví, ale shledáváme tu onen rozpor mezi proudícím, vířícím životem a onou silou, která chce řítící se život zadržovat a zkrystalizovat jej. Projev těchto dvou protikladů duchovního světa a jejich podobenství ve fyzickém životě je právě mužství a ženství. Zde je však zapotřebí upozornit, že toto mužství a ženství nelpí na vnějších znacích, podle nichž určujeme pohlaví v obyčejném životě, poněvadž část ženství je obsažená též v muži a naopak.

Mužský pól je tak projevem toho, co by se rychle řítilo vpřed a příliš brzy by se vyžilo kvapným vývojem, je projevem bujícího života, který by se ani na okamžik nezastavil, kdyby byl ponechaný sám sobě.

Ženství je naproti tomu projevem té síly v přírodě, která život zadržuje a nutí ho, aby se zastavil. Jeho projev umožňuje tím, že dává vznik formě.

Tak v přírodě působí mužství a ženství společně a navzájem se doplňují.

Žena je princip formy, muž je princip života.

Když to, co zde bylo řečeno, dovedeme také procítit, když to v nás není pouze mrtvou představou suchého rozumu, pak budeme chápat úkol pohlaví v přírodě a nalézat tím cestu ke vzájemnému porozumění pochopení obou pohlaví v lidském

životě. Právě v tom spočívá velký užitek duchovní vědy, že dokáže prakticky řešit velké otázky lidského ducha a může udávat směr, kterým lze dosáhnout jejich hlubšího pochopení.

Vztah mezi mužem, ženou a dítětem, akt lásky mezi mužem a ženou a duchovní zárodek dítěte

Podobným způsobem docházíme také k řešení vztahu mezi mužem, ženou a dítětem. Nebude těžké pochopit, jakým způsobem se k muži a ženě přidružuje dítě. Má-li člověk opět vstoupit do fyzického života, jsou k tomu zapotřebí tři bytosti, muž a žena ve fyzickém světě a k nim se sklánějící zárodek člověka, který strávil určitou dobu v čistě duchovním světě, kde dozrával a připravoval se k novému vtělení.

Jak člověk vstupuje do fyzického života?

Mnoho lidí často a hluboce přemýšlelo o tom, co v obyčejném životě nazýváme láskou mezi mužem a ženou. Jakým mistrem života by člověk musel být, aby úplně pochopil význam tohoto slova, ve kterém se skrývá tolik tajemství. Od největší rozkoše až k nejbídnějšímu ponížení, od největšího povznesení až k strašnému zničení celého života - to všechno obsahuje slovo láska.

Všichni hlubocí myslitelé, kteří přemýšleli o lásce, její podstatě, se shodovali v tom, že je tu něco velice intimního, jemného, co se vymyká přímému pozorování. U Schopenhauera se přímo setkáváme s výrokem, že každý úkon, každý vznět lásky mezi mužem a ženou má zvláštní, individuální ráz. A přestože manželé mohou být spolu dlouhá léta, každý akt lásky, každé manželství je něčím posvátným, zvláštním, novým a individuálním.

Schopenhauer má pravdu. Čemu nasvědčuje tento úkon lásky, čemu nasvědčuje to, co se děje při lásce mezi mužem a ženou? Nehraje přitom roli jen to, co žije ve fyzickém světě mezi mužským jedincem a ženským jedincem, ale přistupuje k tomu ještě něco třetího. Z vyšších světů tu vždy spěje určitá lidská bytost do fyzického vtělení a za tím účelem rozněcuje lásku mezi dvěma bytostmi.

To, co nazýváme láskou mezi srdcem a srdcem, ten vroucí pocit, který pojí obě duše, je pouze odleskem toho zářícího duševního oblaku lásky, jímž já, sestupující ke zrození, obklopuje dvě bytosti. Je to zvolání k muži a ženě, kteří mají této lidské bytosti umožnit vstup do fyzického života.

Láska sama, jež svádí k sobě pohlaví, nevychází jen od nich samých, je to stín, promítnutí bytosti, která se chce vtělit.

Takto je třeba pohlížet na individuálnost a zvláštnost každého aktu lásky. V každém takovém spojení se individuální lidská bytost chce projevit skrze ty, které si zvolila za své rodiče a vychovatele. Při takovém způsobu nazírání se zároveň naučíme rozeznávat to individuální a to zděděné. Poněvadž otec a matka působí při plození spolu, rozmanitým způsobem se kříží mužství a ženství otce a matky a jejich fyzického a éterného těla. Vedle toho však jako individuální aspekt vystupuje to, co si lidské já, jež se tu chce vtělit, přináší s sebou z vyšších světů a ze svých předchozích životů.

Individuální a zděděné vlastnosti dítěte

Je proto zapotřebí odlišovat to, co má člověk jako individuální, a co dědí od otce a od matky. Dobře to vidíme v rodinách, kde je mnoho dětí. Třebaže to, co se zdědilo po otci a po matce, se objevuje u všech dětí, u každého jednotlivého dítěte pozorujeme něco zvláštního a individuálního - to je to, co si duch přinesl sebou sám, co není ani v otci, ani v matce, ale co bylo v lidské bytosti již před narozením.

Pak dokážeme také správným způsobem ocenit to, co se z bytosti rodičů skutečně dědí a jakým pozoruhodným způsobem se to děje. Poznáváme, proč tak často jsou dcery po otcích a synové po matkách, proč se při studiu biografie velkých mužů zabýváme také vlastnostmi a povahou jejich rodičů. Naproti tomu zase poznáváme, jak se to, co je v člověku jedinečné, ponořuje do zděděné schránky a částečně s ní splývá. Navzdory tomu vidíme, jak dnešní materialistická věda vždy upozorňuje jen a jen na to, jak často se dědí vlastnosti rodičů a to i duchovní vlastnosti. Často jsme upozorňováni na to, jak prý génus dědí vlastnosti po svých rodičích a předcích. I zde se má jednat pouze o zděděné vlastnosti. Také nadání člověka a vůbec celé jeho duševno se údajně skládá z toho, co se nahromadilo v celé řadě generací. Největší vyvrcholení prý vystupuje vždy na konec, poněvadž se zde vytvoří jakési seskupení a nahromadění vlastností.

Zvláštní logika! Právě logicky správné usuzování by zde muselo vést přímo k branám duchovní vědy. Na začátku řady generací by totiž musel stát génus. Právě ta okolnost, že génus často stojí na konci řady generací, je neklamným důrazem toho, že zde nelze mluvit o pouhé dědičnosti. Nelze se divit tomu, že génus vystupuje se zbarvením dědičnosti právě tak, jako když někdo spadl do vody, vyleze z ní mokřý - použijeme-li poněkud triviální přirovnání.

Je tu ovšem něco, co se nahromadilo během generací, ale to jsou pouze ony vnější vlastnosti, ona schránka, která se vyvíjí od generace ke generaci.

Cit lásky dítěte k rodičům a láska rodičů k dětem

Tyto věci musíme pozorovat správným způsobem. Pak se nám objeví ucelená, uzavřená individualita, jež nalézá svůj výraz v citu lásky mezi budoucími rodiči a vtěluje se jako stín vržený napřed a liší se od toho, co zdědí.

Mnozí lidé, kteří vyslechnou tyto názory, mají obavu, aby cit lásky k dětem a k rodičům tímto vysvětlováním neutrpěl a neochladl. To ovšem není správný názor, poněvadž duševní svazek mezi rodiči a dětmi by se naopak ještě více utužil a zesílil. Vždyť proč určití rodiče dostanou právě toto určité dítě?

Protože právě toto dítě chce k těmto rodičům a chce se u nich a z nich narodit. Odtud také pramení individualnost v citech lásky, těchto červánkách lásky, jež předcházejí před zrozením dítěte. Jeho láska jde dokonce napřed před svým zrozením. Dítě miluje své rodiče ještě před pohlavním stykem rodičů a početím, dávající jim

najevo, že se z nich chce narodit. Z toho vyplývá také nutnost lásky rodičů k dětem, jež je vlastně jen oplácením lásky dítěti, kterou mělo k rodičům již před narozením.

Rudolf Steiner: Muž, žena a dítě z hlediska duchovní vědy. Přednáška se konala v Praze 18. listopadu 1908 v Pařížské ulici č. 9. Tiskem byl vydán pouze výtah jejího stenografického záznamu v českém překladu Dr. Božetěcha Pražáka v časopise Theosofická revue (11. ročník). Redakčně ji upravil Tomáš Zdražil. Informace o jejím konání je obsažena v knize: Tomáš Zdražil: Rudolf Steiner a Praha, Fabula 2015.